

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Quæst. VIII. Remedia Appellationis subsidiaria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

bus enucleari potest, si consideretur ex parte Actoris, ex parte Rei, & ex parte Judicis, à quo provocatum est. Hoc ostendemus ubi locum attigerimus.

Regulam V. ad Appellationem interlocutoriam restringere debuisse, cujus solius causa ab Appellante enuncianda est apud Judicem, à quo lata fuit.

Sextam breviate potuisset, dicendo, causam Appellationis non debere probari coram Judice, à quo appellatum fuit; &, junctà *Septimâ* adjuccere, *verim apud Judicem, ad quem fuit provocatum.*

Dicendum erat *Reg. II.* annum aut biennium dari ad persequendam Appellationem; non verò remittere oportebat ad Textus, quibus hoc tempus præfigitur. *Reg. II. & X.* ad eandem materiam Apostolorum; sive veniæ appellandi pertinent.

Reg. XII. quæ Suffraganeo, cujus querelam Metropolitanus repudiat, aperit viam invocandi Concilium Provinciale; sic agnoscit Superioritatem Concilii hujus in Metropolitanum. Textus laudatus, ex Decretali Spuriâ ALEXANDRI I. AN. CXVI. desumptus est.

Ad Intelligentiam Doctrinæ *Reg. XIII.* observandum est, quod, *Innovare*, sit agere contrà Appellationem, proinde executio Sententiæ, cujus Appellatio non est suspensiva, non est Innovatio. 1. *Attentatus* vocatur quodcumque fit contrà Appellationem; hoc autem genus attentatus nullum est ipso jure, ob defectum potestatis in Judice, qui illum perpetrat, aut in Parte, quæ illum procurat; Textus autem, qui dicunt, eum esse revocandum, loquuntur de revocatione Facti, non de revocatione Juris. 2. Tempus datum ad appellandum habet privilegium temporis, intrà quod Appellatio pendet, & quo durante innovatio interdicta est. 3. Si Appellatio interlocutoria Jurisdictionem ejus, à quo lata fuerit, non suspendat, nisi postquam Judex Superior capessere incepit notionem veritatis Cause Appellationis, quidquid præcedit non reputatur innovatio vel attentatus; quia hoc in Casu primus Judex exutus nondum est suâ Jurisdictione circa idem negotium; Posterior autem eâ nondum potitur. Vid. GONZALEM in *Cap. I. de Appellar.* fufius exponentem id, cujus Summam dedimus. Vide eundem in *Cap. 19. de Elect. n. 11. 5.* Quum Appellatio nulla est ob defectum formæ, aut potestatis, aut causæ; quod fit contrà Appellationem non est nullum; sicut Matrimonium posterius, quod initur, pendente nullitate prioris, non est nullum juxtâ Regulam, non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum. 6. Quando Appellans contrà Appellationem suam agit, Actus ejus non vocantur nec censentur attentatus; quippe qui renuntiare possit Appellationi & Judicio assentiri, ut reipsâ facit per illos Actus: sed, cum Judex Appellationem labefactat, exequendo Judicium integrum, aut partem ejus, aut processum continuando post Appellationem suspensivam, incidit in Casum attentatus. Idem est de Actibus possessoris ab Actore factis, pendente Appellatione à Judice, quod ipsi addicit Possessionem, posito quod suspensiva sit.

Hiscæ observationibus præmissis, haud agrè disponere possumus ex ordine Exceptiones & Replicationes Regulæ unicæ hujus Quæstionis; nullæ enim sunt, quæ non reducuntur ad aliquod ex observatis Capitibus, quod si fiat, ordo congruus nascetur. Sunt Exceptiones XXI. & plures Replicationes.

Loquendo de probationibus per Instrumenta, aut Testes, aut Jusjurandum, diximus, eas allegari posse in Casu Appellationis, quæ omiffa fuerunt in prima Instantia. Itaque *Regula XIV.* est consequentia illius observationis. Aliud est de Exceptionibus, quæ novæ sunt, & ferunt novam Appellationi inferri non posse Actionem; v. gr. non posse peti Possessionem, si agebatur de proprietate, vel Proprietatem si de possessione Controversia erat, nisi Appellatio sit ad Pontificem. Hanc Exceptionem attigimus in *Cap. 17. de Ord. Cognit.*

Regula XV. ferens, Sententiam Interlocutoriam, à

qua non fuit appellatum, revocari posse per Judicium Appellationis à Sententiâ definitivâ, vera non est, nisi cum hoc incompatible est cum Sententiâ interlocutoria; id disertè dicitur in *Cap. 12. de Appellat.* ab Auctore laudato.

Regula XVI. est consequentia *Reg. XXV. Quæstionis II.* quæ docet renuntiationem Appellationi hanc perimere; nam, cum hæc Appellatio judicari non debeat, iniquum foret punire Appellantem ratione Appellationis ipsius; puniendus esset potius Judex, qui Actum non subsistentem cassavisset.

Regula XVII. hic ad Casum unicum restricta, ad omnes congeneres extendi debet, ob paritatem rationis, hinc enim Sententia, quæ obligat ad refundendum in Beneficio, eodem Beneficio non privat; itaque Beneficium illud quasi vacans conferri non potest: aliunde, etiamsi Beneficio privaret, ejus effectum fisteret Appellatio; itaque conferri non potest antè Confirmationem Sententiæ per Judicium Supremum, aut acceptatum à Partibus.

Exceptio finalis *Regulæ XX.* contraria videtur *Reg. XXII.* quæ dicit, Judicem inferiorem non puniri ob malejudicatum, nisi suppetant probationes, eum fuisse corruptum; illa enim fert, Judicium Cause Principalis remittendum non esse ad illum Judicem, si Appellationem interlocutoriam malejudicatam permiserit; quod est punitio ejusmodi Permissionis. Tolle potest illa speciosa contradictio, dicendo, Judicem, in Casu hujus Exceptionis, proprie non puniri, sed pro suspecto haberi, ob suum obsequium ergà Appellantem, cui sine justâ causâ Appellationem indultit. Canones laudati, qui jubent remitti causam ad Judicem inferiorem, cum Appellatio fundamentum caret, loquuntur de Appellatione interlocutoria, vel duntaxat de executione primi Judicii, quæ ad primum Judicem pertinet.

QUÆST. VIII. Remedia Appellationi subsidiaria.

Autor omisit in suis Regulis Supplicationem ad Principem ad revisionem litium à Supremâ Jurisdictione definitarum. Ea cum Appellatione convenit in eo, quod negotium ad Superiorem deferat, sine suspensione tamen executionis Judicii, sicut Appellatio, quæ est merè devolutiva, in quo differt à Restitutione in integrum, quæ suspendit executionem Judicii. Autor, loquendo de hoc Posteriori remedio, non observat præcisè effectum ejus, qui fusc exponitur à GONZALE in *Tit. de Restitut. in integrum*, ubi docet, remedium hoc latius, quàm Appellationem, patere; quippe quod adhibeatur in Casibus, in quibus Appellatio non admittitur, nempe in Judiciis Supremis. v. gr. Principis aut Magistratum, quibus hoc Jus, concessit, *C. 5. & 10.* excipit in *Regulâ I.* circa hanc restitutionem, Casum, in quo agitur de libertate.

Accusatio aut Denuntiatio Electi, de quâ loquitur in *Reg. II.* Appellationis extrajudicialis locum tenet: *Tertia* continet rationem, ob quam, ubi Appellatio alteri è Litigantibus conceditur aut denegatur, idem sit Juris quoad ejus Adversarium; nempe, quia alius subire debet Legem, quam alteri imponit. *Quarta* pertinet ad Appellationem tacitam ad Pontificem, quæ fit proficiscendo Romam, aut illuc mittendo Procuratorem, ad obtinendam Judicii reformationem: Arrepto itineris ad Judicem Appellationis est etiam consequentia Appellationis, quam commemorat. *Regula III.* QUÆST. IV. hujus Capituli, laudans *Can. 22. CAU. XXIV.* QUÆST. VI. è *Codice THEODOSIANO* erutum.

Observationibus in hoc Caput inferri potuissent per multa, circa Culpas, quibus amittitur Jus Appellationis, & maxime eam, quæ fit aperiendo Epistolas Judicis, à quo, ad Judicium, ad quem appellatur, inscriptas, quibus hic docetur de statu negotii. Commemoratur hæc culpa

culpa in *Cap. 31. de Offic. Judicis*, quod bene exponitur à GONZALE. Longè plura dicenda essent circa *Apostolos*, sive Litteras Dimissorias, aut veniam appellandi, quo tempore, & quomodo dandi sint, Officia Judicis circa eos, tempus ad appellandum, aut inchoandam, vel finiendam Appellationis perfectionem, præstitutum. Hæc à GONZALE exponuntur in *C. 5. de Appell.* Id etiam nos executi sumus in *REGULIS CIRCA JUDICIA*; proinde superfluum esset hunc laborem hic resumere.

Cap. XIX. de Sententiâ & de Re judicata.

Autor jam locutus est de Sententiâ sub finem *Cap. XVII.* sed tantum ratione Judicis propter aliquot circumstantias: cætera post appellationem rejicit. Cum sint Sententiæ circa Appellationem & Res judicate, à quibus appellare non licet, idcirco quod ultimum prolatum Judicium irrevocabile, & irreformabile sit; fortassis, ob hanc rationem, Autor disputationem de appellatione, disputationi de Sententiâ præmisit, quod sufficit ad tuendam hujus Tituli transpositionem, contra exemplum *Collectorum Decretalium*, etiam Pontificum. *Caput hoc*, quamvis prolixum, divisione caret; habetque *REGULAM unicam*, cum *Exceptionibus XXXII.* quæ multis Replicationibus, Triplicationibus &c. luci valdè nocentibus stipantur. *Regula fert*, Sententiam aut Rem judicatam dare Actionem & Exceptionem, remque judicatam pro veritate haberi. Pleraque *Exceptiones* versantur circa varias species vitiolorum, quæ Sententiam nullam faciunt; quarum alia sunt in Judice, cui desunt requisitæ dotes, quarum mentionem Autor fecit *Cap. 11. hujus Lib.* quasque hic resumit; vel qui potestatem suam excedit, noscendo de Rebus aut Personis, in quas Jurisdictionem non habet; vel qui judicat eo tempore, quo potestas ipsius expiravit, aut per appellationem, vel evocationem suspenditur.

Alia sunt in probationibus, quæ falsæ sunt, eo quod nitantur v. g. super Instrumentis falsis, aut falsis Testibus: alia sunt in Processu, in quo Judicarius ordo, vel solemnitates substantiales neglectæ fuere: Alia, in verbis Sententiæ, quæ damnant & absolvunt: Alia petuntur ex neglectu Regularum fundamentalium, quibus Sententiæ congruere debent; nempe Legum & Canonum: Alia ex parte materiæ Sententiæ cadentis in Res minimè controversas: Alia ex parte Actoris, cui plura conceduntur, quam petierit, vel Rei, qui inauditus damnatur: Alia ex parte conditionum Sententiæ, quibus non fit satis; vel ex tempore, quo lata fuit nempe nocturno, *Cap. 24. de Off. Jud. Deleg. & GONZAL. ibid.* Hæc autem Exceptiones complectuntur Casus, in quibus Sententiæ effectu caret; Reliquæ pertinent ad casus, in quibus ille suspenditur per appellationem expressam aut tacitam, & eos, in quibus auxilium Principis invocatur, vel ad restitutionem in integrum, vel ad revisionem Causæ, vel ad annihilationem Judicii per supremam ipsius auctoritatem: II; quibus horum remedium usum vis eripit, recuperatâ libertate audiuntur, perinde ac si illa adhibuissent.

His Observationibus generalibus præmissis, in quibus hujus Capituli summam dedimus, ordinemque legitimum instituumus; observandum est in *Exceptionem I.* à Judicis incompetenti quæsitam, per Judicem *incompetentem* intelligi eum, ad cujus Tribunal negotium litigiosum non pertinet; non verò eum, qui aliqua dotium requisitarum caret; sive quia male provisus est, sive quia defectus habet, quibus ligatur, atque à judicandi Officio arceatur. Autor secundo sensu illum accipit, ut patet ex Replicatione secunda, nempe, si Judex publicè pro Judice competenti habebatur; fieri quippè nequit in primo casu, ut Judex incompetentens, vulgò pro competente habeatur, cum lites, quæ alicujus Tribunalis Jurisdictioni obnoxie sint, à plerisque Incolis, ut plu-

rimùm, cognoscantur; facillè autem fieri potest, ut aliquis pro legitime provisio habeatur, qui vitis inficitur ejus Provisionem nullam facientibus, atque is sui Muneris exercitium liberum habere existimetur, cujus facultates ligantur per occultos defectus.

Observandum in *Except. II.* ab Hæresi petitam, ipsi non esse locum in Locis, ubi toleratur Hæresis. In *Except. III.* Excommunicationem Judicis potestatem non ligare, nisi denunciata sit.

Except. IV. sumitur ex eo, quòd Judices, qui communem Sententiam ferunt, non sunt concordēs. *Caput ultim. de Sent.* quod laudatur, agit de casu, qui hodie non accidit, eo nempe, quo duo Judices Ordinarii seorsim de eodem negotio discrepantes Sententias proferunt, & tunc Sententiâ, quæ favet Reo, aliam vincit, nisi materia ex se favorabilis sit, puta Matrimonii, Dotis, Libertatis, Testamenti aliùve rei similis, vid. GONZALEM in *illud*. Si unâ judicent, vincit Sententiâ numeri majoris: si Judices Delegati ex æquo dividantur, Delegans æquilibrium tollere debet: si idem accidat inter Arbitros, utraque Sententiâ est nulla, nisi aliter conventum sit in Compromisso.

Except. VI. sumitur ex absentia Partis judicate. Quæcumque traduntur hic in multis Replicationibus, Duplicationibus &c. ad hæc rediguntur, quòd, si absentia justa sit, aut absent non fuerit legitime citatus, aut legitimum Procuratorem mittere non potuerit, Sententiâ nulla est; si verò legitime citatus, noluerit in Jus venire, aut Procuratorem constituere, valet Sententiâ. Quoad reliqua, repetenda sunt ea, quæ circa Citationem, & Procuraciones, dicta sunt.

Observandum est in *Except. VII. & VIII.* Judicem, qui noscit de Accessorio, vel qui utitur suâ potestate adversus eos, qui ipsum Jurisdictionem suam exercentem turbant, Jurisdictionis suæ limites non excedere, quamvis neutrum Caput in ejus Commissionem contineatur.

Except. IX. Duabus præcedentibus præmitti debuisset, quarum continet principium & genus: Et quidem Autor ad eas remittere cogitur: hæc fert, Partes posse prorogare Jurisdictionem Judicis Delegati in Res, de quibus ipsius Commissio non loquitur, circa quas sit Arbitræ.

Observandum est in *Except. XI.* discrimen, quòd inter Sententiam Legibus contrariam, & Sententiam contrariam Juri Litigantis ipsorum Legibus innixo, statuit, à GONZALE tradi, atque exponi in *Cap. 1. & 9. de Sent. & Reg. judic.* Contemptus expressus Legum, qui reperitur in prima eam proculdubio peioris conditionis facit, quam secundam, quæ potest excusari ex præsumptione, quòd Judex arbitratus sit, casum Partis damnatæ non esse in Lege, adversus quam judicavit. Cum Consuetudo vim Legis habeat, hic sub Legis verbo comprehendi debet. Quod Autor insinuat in Replicatione tertia Juris Canonici, Sanctiones esse Juri Civili præferendas in Causis Clericorum, restringendum est ad casus, in quibus non agitur de temporali, quòd per Jus Civile ordinatur.

Circa *Except. XII.* observamus, Replicationem ipsius significare, in illâ agi de Sententiâ juri litigantis contrariâ; iudè enim dicitur, quòd post elapsos triginta annos à morte Judicis, adversus illam reclamare non possit gravatus; aliudè videtur, Sententiam Legibus diametraliter oppositam, proindeque errorem Juris continentem, perpetuò impugnari posse, posito quòd triginta annorum possessio iniquæ Sententiæ adjecta, rem sic possessam acquirat, oportet, ut Possessor Sententiæ vitium ignoraverit; quia nulla est præscriptio sine bonâ fide; præterea numerandi sunt triginta anni præfati à die Sententiæ, non ab obitu Judicis.

Except. XIII. continet principium XV. & XVI. si causa Sententiæ sit falsa atque probari possit contrariam enuntiationis ejus, Sententiâ nulla est, ut patet in